СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 270. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 19-го листопаду 1940. No. 270. Jersey City, N. J., Tuesday, November 19, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНҐРЕС НЕ МОЖЕ РОЗЇХАТИСЬ НА ВАКАЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — Тому, що републиканські конґресмени сидять у столиці і пильнують конґресу, а демократичні конґресмени порозїздились у ріжні боки, годі осягнути більшість, щоб конґрес розїхався на вакації. Президент Рузвелт є за те, щоб конґрес розїхався, але републиканці кажуть, що є важні справи і конґрес повинен чуйно стежити за всіма справами. Вендел Вилкі, побитий републиканський кандидат, також заявив, що конґрес повинен сидіти в столиці і за всім слідкувати. Демократи мають у конґресі більшість і моглиб переголосувати републиканців, але багато з них розїхалось домів. Демократичні провідники розписали листи з гострими припорученнями вертати, бо заходить загроза, що не лиш републиканці переголосують, що треба оставати в столиці, але переголосують законопроект, на основі якого всі зарядження адміністраційних комітетів та аґенцій будуть підлягати судовому рішенню.

ЗНОВ ВИБУХ У ФАБРИЦІ.

ПІТСБУРҐ. — В фабриці хемічних виробів і саміду в Бриджвил, під Пітсбурґом повстав вибух в одним із 45 фабричних будинків та розніс його цілком. На щастя є лиш двох ранених. Це вже третій вибух у фабричних заведеннях цеї компанії, впродовж одного місяця. Два попередні були в Бавнд Брук, Н. Дж. і Ню Кесл, Па.

ЗАКЛИК ДО РЕЄСТРАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Реєстраційні власти видали ще один заклик до всіх чужинців, щоб вони реєструвались, а не зволікали з тим до останньої хвилини. Дотепер зареєструвалось 81% всіх чужинців, себто не цілих три міліони. А ще осталось до реєстрації поверх пів міліона. Кінець реєстраційного реченця наступає 26 грудня. В кінцевих днях важко буде зареєструватись, бо тоді почта є завалена передріздвяними посилками.

АРҐУМЕНТ ФАБРИКИ ВОЛТІ.

ДАВНЕЙ (Каліфорнія).—Фабрика літаків, Волті, заявила, що не є згідне з правдою, начеб вона заробляла великі гроші, а не хотіла підвищити своїм робітникам платні. Навпаки, вона не лиш не заробила в останніх роках нічого, але втратила кілька міліонів і це легко довідатись з її діловодчих книжок. Ці втрати вона понесла тому, бо в останнім році вона одинадцять разів побільшила свої машини і варстати. Коли все буде якслід налаштоване, то вона буде могла давати стале заняття десятьом тисячам робітників, говорив заряд.

МИЛИС ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ ГОДИН ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН.—Ґ. Милис голова комітету взаємовідносин праці, заявив, що не нема потреби збільшати годин праці бо маємо ще чимало безробітних, яких можна використати в промислі. Але колиб ці резерви праці були вичерпані то тоді, зрозуміло, треба булоб побільшити години праці, щоб виконати плян збросння. Милис говорив, що нормально чоловік не повинен працювати довше, як 40 годин на тиждень бо напружена робота томить. Але коли цього вимагає інтерес краю, то треба працювати більше.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ НА БОМБИ.

ЛОНҐ БІЧ (Каліфорнія). — Фабрика літаків, Доглас, почала приготовлятись до можливих бомбових нападів. Вона запровадила всі потрібні уліпшення, які закривалиб від неї всяке світло, на випадок наїзду чужих бомбовозів. Також побудувала для 15,000 робітників наймодерніші протибомбові схови.

ДАЄС ВИДАЄ „БІЛУ КНИЖКУ".

ВАШИНҐТОН. — Мартин Даєс, голова дослідного комітету неамериканських активностей, заявив, що він видає на днях „білу книжку", в якій будуть представлені шкідливі підривні діяльности чужих консулярних чинників, зокрема німецьких, італійських і советських. Даєс говорив, що він плянував був потягати тих чужих консулів до переслухань, але ніхто не всилі заперечити, говорив Даєс.

АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ НАЛЯКАЛИ НІМЦІВ.

МЕКСИКО СИТІ. — Як виходить, німецькі чотири торговельні кораблі, що пустились були кілька днів тому на широке море, налякались не англійських тільки американських контрторпедовців і повернулись поспішно назад до мексиканського порту. Один з тих кораблів думав, що вже попав в руки англійців і підпалив себе. Решта втекла. Та старшини німецьких кораблів кажуть, що це були таки англійські кораблі. Вони не вірять тим чуткам, та думають, що це якийсь підступ.

НАРАДИ КОНҐРЕСУ ПРОМИСЛОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ

Минулої неділі розпочались в Атлантик Сиտі, Н. Дж., річні наради Конґресу Промислових Орґанізацій. Голова Конґресу, Джан Луїс, виголосив річний звіт, в якому сказав, що теперішня кампанія збросння містить у собі велику небезпеку, що коли закінчиться це збросння наступить знов велика економічна кріза. Коли економічне життя краю будемо ставити на тих засадах, на якім воно стоїть нині, то готово виринути таке, що або будемо мусіли все встрявати в війну і збросннями рятувати рівновагу в економічнім життю, або будемо все мали економічні кризи, казав Луїс. Він подав пять точок, які, на його думку, поставилиб економіку краю на здорових засадах Серед тих точок є: збільшення заробітних плат, контроля цін і вдержання життевого рівня, котроля доходів, провірка теперішньої податкової системи. Луїс говорив, що як довго є в краю десять міліонів безробітних нема потреби жертвувати „масло за канони".

Про згоду в робітничих орґанізаціях Луїс говорив, що Американська Федерація Праці в фарисейський спосіб простягає руку до згоди, але ставить такі услівя, що годі їх приняти. Вона, наприклад, не хоче дати всім юніям К.П.О. своїх чартерів. Вона готова дати лиш деяким. А іншим юніям каже розвязатись і робітникам розсипатись по ріжних існуючих юніях А.Ф.П.

Луїс критикував також Федеральне Бюро Інвестиґацій за його доходження саботажів і слідкування за ріжними підривними елементами, та казав, що ми в Америці не хочемо мати орґанізації подібної до німецької Ґештапо.

ЗАСІДАННЯ РАДИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ

В Ню Орлінс почала свої річні наради головна рада Американської Федерації Праці під головуванням Вилйема Ґріна. Ця рада рішила звернутись із закликом до всіх своїх юній, щоб вони вичистили себе з ракетірів і злочинних елементів. Рада також натаврувала Союз Советів з Гітлером і ухвалила резолюцію, в якій висказується проти комунізму і всякого роду тоталізму в Америці. Рада також натаврувала заряд Конґресу Промислових Орґанізацій за те, що він ніби простягає руку до згоди, а фактично далі бореться з юніями А.Ф.П. Заряд К.П.О., наприклад, тепер поширив свою діяльність на будівельний промисл і старається конкурувати з юніями А.Ф.П. в той спосіб, що пропонує працю за дешевшу плату.

ГРЕКИ ПЕРЕД БРАМАМИ АЛЬБАНСЬКОГО МІСТА КОРІЦИ

Не зважаючи на італійські скріплення, грецькі сійська опанували всі гори довкола міста Коріци, а деякі частини стоять уже на передмістю. Упадок міста неминучий. Коріца є найбільшим альбанським містом, дуже важним зо стратеґічного боку, бо звідтам ідуть шляхи на Балкан. Воно є теж одиноким промисловим містом Альбанії. Тому не диво, що довкола нього іде дуже завзята і жорстока боротьба. І є поважні втрати в людях по обидвох сторонах. Таке доносять з Атен. Греки рахуються з тим, що воно вже так якби в грецьких руках, але американські кореспонденти подають, що треба числитись з тим, що італійці вислали цілі дві нові дивізії для скріплення своїх позицій. Також доносять, що не ведеться італійцям теж і на інших фронтах. Кажуть, що найбільшою перешкодою для їх „механізованої війни" є дощі й велике болото.

ГАМБУРҐ У РУЇНАХ, КАЖУТЬ ОЧЕВИДЦІ

Таке доносять американські кореспонденти. Кажуть, що Гамбурґ був важним промисловим осередком, а не тільки торговельним. Та нині є мертвим містом, де панує повне безробіття, бо нема торговлі, а промисл знищений наслідком щоденних британських бомбардувань.

КОВЕНТРІ ЩЕ ДАЛІ ТЕРПИТЬ

Зруйноване бомбардуванням Коверті ще й досі не має віддиху, бо вибухають часові бомби, поскидувані німецькими летунами. Під румовищами є повно людських жертв, яких число й досі невідоме.

НАРУШУЮТЬ ДАЛІ НЕВТРАЛЬНІСТЬ ЮГОСЛАВІЇ

Від часу вибуху італійсько-грецької війни вже третим наворотом невідомі летуни бомбардують югославську пограничну територію. Невтральні джерела подають, що при останнім бомбардуванню мали ствердити, що це бомбардують з італійських літаків. Тим разом бомбардовано місто Кішево. Літаки, з яких скидано бомби, втікли, заки надлетіли югославські летуни.

ДИВНИЙ ПОЖАР. — В Атланті, Джорджія, погоріло оноді Муніципел Авдиторіюм й збройовня 179. полку пільної артилерії, в котрій було замаґазиноване воєнне приладдя вартости міліона долярів. Військовий департамент розвів строгий розслід.

ХОЧУТЬ ПЕРЕНЕСТИ ВОЄННУ ПРОМИСЛОВІСТЬ З НІМЕЧЧИНИ ДО СОВЕТІВ

ЛОНДОН. — Доносять з Москви, що Совети ставляться прихильно до того, щоб націстична Німеччина розбудувала на їхній території свою воєнну промисловість, зокрема ту, яка терпить від британських бомбардувань. Іншими словами, Німеччина малаб мати в Советах те, що Англія має в Канаді чи Злучених Державах. Така пропозиція мала вийти з боку Німеччини, а її мали ближче обговорювати в Берліні підчас розмов канцлера Гітлера з советським премієром Молотовим.

НІМЦІ ЗАБИРАЮТЬСЯ З БУКОВИНИ.

БУДАПЕШТ. — З Буковини переїде 45,000 німців до Німеччини на протязі 22 днів. Переселення вже почалося. Перевозять переселенців через мадярську територію, через яку переїзджають денно чотири особові поїзди, а то з Буковини до Будапешту, а звідтам до Відня і Липська.

СОВЕТИ ВИЗНАЮТЬ НІМЕЦЬКИЙ ПРОТЕКТОРАТ НАД СЛОВАЧЧИНОЮ.

МОСКВА. — Уже видно наслідки советсько-німецьких розговорів між Гітлером і Молотовим. Проголошено німецько-словацький договір, наслідком якого Німеччина обняла протекторат над Словаччиною. Договір заключено тому два роки, але досі Совети його не проголошували. Тепер текст договору зістав проголошений в „Правді" та інших офіційних советських органах. Що Совети були зацікавлені Словаччиною, видно з того, що там держали в консуляті аж 35 осіб.

Дальші признаки „приязни".

Заразом оголошують, що Німеччина відчиняє консуляти в Ленінграді, Владивостоці й й Батумі, що являється доказом, що таки іде до ще більшого закріплення „німецько-советських дружніх відносин".

ОЗНАКА СЛАБОСТИ СОВЕТІВ.

ІСТАНБУЛ. — Відомий американський кореспондент Ґедіє каже, що в Туреччині назагал переконані, що коли добре приглянутись тому, що тепер діється з Советами, то муситься прийти до переконання, що їхня політика є виявом їхньої слабости. Але й в справі зближення Гітлера до Сталіна можна теж сказати, що якщоб Німеччина була дійсно сильна, то вона не оглядаласяб на Совети.

ЯК ЦЕ РОЗУМІТИ?

ІСТАНБУЛ. — Льогічно виглядає, що Туреччина загрожена Німеччиною, бо та остання хоче вдарити на Велику Британію в Азії, над Суезьким каналом, а тим самим нарушити Туреччину, союзника Англії. Та турецький амбасадор до Німеччини заявляє, що відносини між Туреччиною і Німеччиною є нормальні, а в бутучині готові стати ще нормальнішими.

КАЖУТЬ, ЩО ГОТУЮТЬ ПОХІД НА СХІД.

БЕРН (Швайцарія). — Маршал Ґерінґ має бути у Відні, де має відбутись дуже важна конференція у справі походу на Схід. Кажуть далі, що Совети зреклись своїх претенсій до Балкану, як теж заявили, що не будуть боронити Туреччини, а полишать її власній судьбі.

НІМЦІ ПІДУТЬ ДО ЕСПАНІЇ.

БЕРЛІН. — До Берліна прибув на наради Рамон Серано Сунер, еспанський міністер закордонних справ. Догадуються, що Еспанія таки піддасться натискові Німеччини і дасть згоду на те, щоб німецькі війська могли перейти Еспанію до Ґібральтару, на який зачнеться німецький наступ. Що на таке заноситься, видно найкраще по тому, що недалеко Ґібральтару є вже німецькі воєнні кореспонденти і фотографи, що здійматимуть фільмові образи з боротьби, так, як їх здіймали підчас німецьких наїздів на Голяндію, Бельгію і Францію.

„ЛОРД ҐА-ҐА" ЗА НІМЕЦЬКЕ ЗВІДОМЛЕННЯ.

ЛОНДОН. — Британське воєнне командування оголосило, скільки то кораблів повернуло назад до британських пристаней з того конвою, що мав бути майже цілковито знищений, згідно з тим, що подала німецька адміралія. Британці заявили, що можуть оголосити поіменно кораблі, що не були затоплені. Та „лорд Ґа-Ґа", себто той британець що постійно атакує Британію з німецьких радієвих станцій, далі твердить через радіо, що так є, як оголосили німці.

НІМЕЦЬКІ НАГОРОДИ.

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер приняв на спеціяльній авдиєнції німецьких селян з давньої Польщі, з Познанщини, а наділивши десятьох з них воєнним хрестом заслуги, подякував їм усім „за вірну службу, яку вони виявили підчас польського терору".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СТАНУТИ ТЕЖ І ПРОТИ МОСКВИ!

Усіх нас, що тут живемо, найбільше болить те, коли чуємо що іде пропаганда, щоб ставитись до большевиків, чи там Совєтів, лагіднїше, ніж до націстів і фашистів, чи там до Німеччини й Італії. З тою пропаґандою, оскільки це в наших силах, боремось уже дуже довго. Ми, себто американсько-українське громадянство. І за те приходилось і ще далі приходиться нам багато витерпіти, бо наші виступи проти большевиків чи Совєтів, московські аґенти та їхні прислужники намагалися завжди вияснити впливами фашизму чи націзму. А так є, що ми були завжди за демократію. А критикували „демократів" головно тоді, коли вони хотіли добачувати якусь демократію в Совєтах, коли, критикуючи націзм чи фашизм, знаходили рівночасно певне виправдання для большевизму.

Ніодин нарід не витерпів стільки від большевизму, що нарід український. Ні одна країна не зазнала від большевиків такого варварського знищення, включно зо смертю міліонів, наслідком з розмислом заведеного голоду, якого зазнала Україну. І тому ми всі, що є з українського походження, не можемо ніяк бути поблажливими для Совєтів і большевицького режиму. І не можемо похвалювати ніякої демократії, що сприяє Совєтам, що дурить себе, що з ними можна дійти до якогось щирого й чесного порозуміння. Ми є того самого відчування, яке виходить з того письма, яке було друковане в „Ди Ню Йорк Таймс", а в якому сказано таке:

„Якщо так є, що одиноким шляхом для спасення демократії перед націзмом, що поширюється в Західній Европі, є союз з червоним фашизмом Сходу, так це кінець демократії — але я відмовляюсь займати таке дефитистичне становище".

Такого становища теж і ми ніколи не займали і не думаємо його і тепер займати. Ми далі твердо віримо, що демократичним потугам треба тільки набрати більше віри у свої власні сили, в саму демократію, не оглядаючись за ніяким союзником, а вже в ніякому разі за таким як Совєти. Останні відомости з Англії є такі, що можна припускати що надходить той момент, коли Велика Британія буде змушена покинути всякі надії на відтягнення Сталіна від Гітлера. А як це станеться в Лондоні, то цілком певно матиме вплив теж і на Вашингтон. Очевидно, що чимскорше це станеться, тим ліпше для демократичних потуг і для усіх тих, що є за побіду демократії. Зокрема тим ліпше буде це і для тих, що допомагають справі визволення українського народу зпід диктатур, бажаючи таким чином здобути для України свободу і незалежність. До таких треба зачислити і ті маси народу, що живуть на американському континенті, а є з української крови, чи походять з України. Усі вони — це один фронт, звернений проти всякого насильства в Европі, включно з большевицьким.

КАНАДІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ ОБЄДНАЛИСЬ

I.

Канадійсько-українська преса проголосила ось таке:

КОМУНІКАТ

Оцим подається до відома членам організацій: Братства Українців Католиків (БУК), Українського Національного Обєднання (УНО), Союзу Українців Самостійників (СУС) та союзних організацій, Союзу Гетьманців Державників (СГД) і Союзу Українських Організацій (СУО) і всьому українському громадянству в Канаді, що дня 7. листопаду 1940, при участи членів екзекутиви Репрезентаційного Комітету Українців Канади (РКУК) і Українського Центрального Комітету в Канаді (УЦК) та репрезентантів вище згаданих товариств, прийшло до створення **одного центрального тіла**, під назвою **КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ**, по англійськи **UKRAINIAN CANADIAN COMITTEE**.

У нім зливаються в одну централю досі існуючі два Комітети. Ціль Комітету Українців Канади: 1) скріплення воєнних зусиль українців як горожан Канади та 2) координація праці у всіх спільних справах українського народу.

Репрезентаційний Комітет Українців Канади (РКУК) і Український Центральний Комітет (УЦК) перестають існувати та поки остаточно наладнається адміністраційний апарат спільної праці, оба досі існуючі Комітети не будуть починати нової діяльности, а недокінчену діяльність або докінчать, або припинять за спільним порозумінням і кооперацією обох дотеперішних комітетів. Всі відділи обох дотеперішних комітетів дістануть окремі інструкції від своїх Екзекутив.

Рівночасно новоутворений Комітет Українців Канади має приємність повідомити українській загал, що п. Трейсі Филипс, відомий знавець східно-европейських справ, дасть кілька викладів спеціяльно для українців...

В виду того взиваємо членство повищих організацій зробити потрібні заходи для якнайкращих успіхів для викладів п. Филипса в згаданих місцевостях.

Дальші інформації про склад екзекутиви Комітету Українців Канади, основні цілі і засади ділання та організаційну схему будуть подані до публичного відома у наступному комунікаті.

Вінніпеґ, Манітоба, дня 8-го листопаду 1940.

За Репрезентаційний Комітет Українців Канади: **Д-р В. Кушнір**, голова. **Т. К. Павличенко**, секр.

За Український Центральний Комітет в Канаді: **Я. В. Арсенич**, голова. **Д-р Т. Дацків**, секр.

II.

Ближче про те злиття існуючих досі двох Комітетів, можна довідатись з новинки, яку помістив часопис „Українські Вісти", що є українським католицьким тижневиком у Канаді. Він подає, що в днях 6—7 листопаду створено в Виннипеґу одно нове репрезентаційне тіло під назвою „Комітет Українців Канади", в якого склад входять всі українські організації домініяльного значення, а це: БУК, УНО, СУС, СГД, і СУО. Отже перестали існувати як „Репрезентаційний Комітет Українців Канади (РКУК), так і „Український Центральний Комітет". На зборах, на яких вирішувано ті справи, були присутними як запрошені гості п. Трейсі Филипс і професор саскачеванського університету Симпсон.

До проводу Комітету Українців Канади зістали вибрані: На голову представник від БУК — о. д-р В. Кушнір. Заступниками президента: представник від СУС, який є також „чейрмен оф комиті". Віцепрезидентом, що має адміністрацію, пропаганду і проче, є представник від УНО. Обидва заступники президента є рівного значіння. Секретаріят має СУС. Скарбником зістав представник гетьманців (СГД), а скарбовий секретаріят дістав СУО.

III.

З наспілих з Канади українських часописів бачимо, що ще не було там часу на редакційне обговорення цеї важної події, якою є повстання одної центральної, репрезентативної організації канадійських українців. Тільки винніпеґський „Український Голос" помістив редакційну статтю п. н. „Єдність", в якій читаємо між іншим таке:

„Говорить стара українська пословиця: „Лучша соломяна згода, чим золотий процес". В історії українського народу є сотки доказів цеї правди, а ще більше є доказів шкідливости незгоди. В дійсности, як шукати за причинами нещасного положення українського народу в нинішню пору, то коли не одинокою, так одною з найголовніших причин є якраз незгода, що наш нарід ослаблювала і ворогам помагала над ним запанувати. Згодою український нарід міг би був бодай ставити сильніший опір ворогам і не дати себе так взяти під ноги, як вони його взяли. Згода і єдність бодай в найважніших справах є необхідні для кожного народу, що хоче оставати народом. Згода і єдність є необхідні для кожної громади, для кожної організації, що хоче жити і розвиватися. „Згода будує, незгода руйнує".

„Велика Британія не те, що Україна, одначе коли прийшла війна, всі партії Великої Британії поєдналися навіть без попередних переговорів і створили спільний уряд, в котрім разом стали до спільної праці і крайні консерватисти і крайні радикали, не говорячи вже про посередні партії. Те саме було у Великій Британії підчас попередної війни. Сер Стефорд Крипс і Чорчіл — це вогонь і вода. Крипс крайній соціяліст і прихильник Совєтської Росії, а Чорчіл консерватист, одначе Чорчіл, ставши премієром, посилає Крипса в ролі британського амбасадора до Москви, аби Росію до Британії притягнути, а відвернути від Німеччини. Консерватист Чорчіл є премієром, але найближчими його співробітниками в уряді є соціялісти з партії праці, соціялісти, які колись свого провідника Мек-Данелда відреклися, коли він з консерватистами поєднався Небеспека, в якій Велика Британія опинилася, заставила її крайних правих політиків єднатися не тільки з середніми, але й з крайніми лівими. Коли край в небезпеці, тоді треба забувати про партії. Приклад Великої Британії повинен бути прикладом передовсім для нас, що називаємо себе британськими громадянами. Отже й маємо спільний Комітет Українців в Канаді.

„Чи цей комітет вдержиться, чи ні, чи зможе він щось доказати, чи ні, залежить тепер не так від провідників організацій, які його створили, як від членства тих організацій. Коли члени організацій призабудуть трохи про свої партійні, чи групові урази, а памятатимуть, що вони скорше були українцями, ніж членами груп, чи партій, то Комітет Українців в Канаді не тільки буде існувати, але й зможе здійснити ті цілі, для яких він закладався. А це великі цілі, такі великі, що не стає слів, аби їх для усіх ясно представити. До великої міри саме існування українського народу залежить від того, наскільки Комітетови Українців в Канаді вдасться здійснити свої цілі.

„Від заснування Комітету Українців в Канаді може буде зачинатися нова доба історії Українського Народу".

ЗБІЛЬШЕННЯ ГОДИН ПРАЦІ

На засіданні нюйорської торговельної палати предсідник компанії Дженерал Моторс, Альфред Слови, виголосив промову, в якій поручав впровадження до американського економічного життя дві поправки: а) збільшення робучого тижня, до давного рівня — шість днів; б) задержання тих самих заробітних плат.

Першу точку він пояснював тим, що тепер нація почала на широку скалю зброїтись, тому треба причинити дещо годин праці по фабриках, щоб на тім не потерпіли продукти щоденної потреби. Другу точку він оправдував тим, що збільшені заробітні платні пустять у рух більше гроша, а це з черги викличе частинну інфляцію і піднесе ціни на ріжні продукти.

На нашу думку обі ті рекомендації пошкодять американській господарській системі, зокрема пошкодять робітничій верстві. Якби нині в Америці не було безробіття, то твердження Словна малоб певну рацію. Колиб нині всі працюючі люди були затруднені в промислі над продуктами щоденної потреби, то дійсно треба булоб підносити число працюючих годин, щоб виробити воєнні машини і зброю, а водночас не занедбати тих продуктів, яких ми уживаємо щодня, та які нам приємність у життю приносять.

Та так є, що нині ще далі є коло десять міліонів людей без роботи. А далі, — технічні уліпшення ще не дійшли своєї досконалости і як зраджують час до часу інжинірські кола в Америці, є тисячі таких винаходів, які значно упростилиб і прискорилиб виріб ріжних продуктів, якби їх примінити до промислу. Але фабрики, хоч мають ці винаходи в своїм посіданні, не пускають їх у рух, бо вони викинулиб на брук сотки тисяч робітників, а також змусилиб саму фабрику зменшитись, а навіть замикати двері.

Це значить, що можна нині виробляти міліони нових крісів, сотки тисяч скорострілів, десятки тисяч гармат, повзів, літаків і всякої іншої зброї, а проте не занедбувати виробу щоденних життєвих продуктів. Замісць причиняти пятим робучим людям на тиждень один день, краще прийняти на те місце одного нового робітника. В той спосіб зменшиться армія безробітних, а працюючий чоловік не буде в теперішним прискоренім темпі продукції занадто вибиватись з сил.

Колиб одначе так сталося, що всі люди дістали працю, а безробіття булоб цілком усунене, то й тоді, заки збільшати робучий тиждень, треба булоб подумати про використання нових винаходів. Щойно колиб все це було якслід використане, а напір виробу зброї був далі такий, що дійсно загрожував би виробі щоденних продуктів, можнаб було подумати про продовження працюючих годин. Ніколи раньше.

Також зовсім фальшивим є твердження, начеб збільшення заробітних плат викликувало зараз інфляцію і зріст цін. Зріст цін на продукти зо збільшенням заробітних плат наступає лиш тоді, коли заробітні ціни зростають, а число продуктів стоїть на місці. Але коли разом зо зростом заробітних плат зростає також продукція даних речей, то ціни на ті річи не підносяться, але стоять на місці. Бо при звичайних умовах, ціни ріжних продуктів стоять у прямій пропорції до грошей в обігу. Коли обігові гроші збільшаться два рази, а водночас два рази збільшаться продукти на базарах, то ціни залишаються далі ті самі.

Тому, замісць вдержувати ціни штучно, при помочі низьких заробітних плат, американська економічна система краще зробить, коли буде людям підносити заробітну плату, але водночас буде пускати на ринки збільшену скількість товарів. Більше найріжнороднїших харчів, більше одягів, більше меблів, більше напитків, більше авт, більше домів і т. п. В той спосіб ціни будуть вдержані на тім самім рівні, зросте продукція, змалїє безробіття і наступить вищий рівень життя в Америці.

Американське робітництво мусить пильно чувати над тим, щоб здобутки, осягнені важкими зусиллями не виховзнулись йому з рук. Бо в кожнім народі є люди, які хотілиб суспільні недомагання лікувати коштом якоїсь одної кляси, чи групи людей. Вони не хочуть зрозуміти, що нація це не якась одна кляса, найвища, чи найнижча, але це всі кляси докупи взяті, а недомагання в одній клясі викликує недомагання в другій.

Обниження рівня життя серед робітників, зменшення їх заробітних плат, викличе це, що міліони робітників стануть менше здібними зуживати ті продукти, що їх витворюють фабрики. А кожна фабрика, чи вона в руках одного капіталіста, чи в руках багатьох людей, може розвиватись лиш так довго, як довго є комусь ті продукти зуживати. Найчисельнішим споживачем кожної нації є робітнича верства. Значить в інтересі кожного капіталіста є дбати, щоб той споживач міський чи сільський робітник, мав гроші і мав за що випродукувані капіталістом речі купувати. Коли настане нужда серед робітничеселянських міліонових споживачів, тоді й капіталіст може замкнути свою фабрику на колодку.

В цім міститься суть капіталістичної системи яку часто фальшиві оборонці капіталізму і фальшиві оборонці робітництва хочуть викривити. Капіталістична система, головно нині, коли вона не опирається на чужих ринках збуту, тільки на домашних споживачах, не лиш, що не повинна противитись добробутові й високим заробіткам широких мас, але для власного вдержання потребує, щоб були високі заробітки, за які широкі маси моглиб викупити з їх складів ріжні продукти.

Альфред Словн, поручаючи довгий тиждень праці і малі плати є не лиш противником робітничих інтересів, але й капіталістичної системи.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(82)

Хлюп - хлюп, скрип - рип! — це й уся мова, якою озиваються на їх тремтливе, трепетне заграванння привиди-велитні й линуть, линуть, далі, на таємничий схід.

На передній ґалері, просто на чардаковому помості, загорнувшись в опанчу й спершись головою на свій причальної линви, сном праведного спить сам гетьман. На чатах нерушимо, як вирізьблена постать, стоїть старий Граб, кинувши гострий зір свій у безкрайню темінь ночі й поринувши в глибоких думах. Хлюп-хлюп, скрип-рип... Червоною цяточкою блисне й згасне, блисне й згасне люлечка стерничого на гузенім чардаку, хтось замурмоче невідь-що в сні, хтось обачно кашляне — і знов ніжно, безмовно, тихо.

Не спиться Павлові. Сів на якомусь турецькому стільчику край ґалери, обіперся ліктем на облавок, схилив голову на руку й замислився. Тиждень минуло вже по тім славнім бою під Очаковом, а в нього ще досі голова палає від пережитого. Стільки всього відразу!... Гуркіт тої морської баталії, крики, прокльони, стогін, рев, виття, ввесь той шум, пальба, ґвалт досі лунають в ухах при самій згадці про те, що сталося того бурхливого ранку. А те раптове піднесення, захват, що запалив і його самого й кинув безоглядно в страшний танець кирпатої, як кажуть братчики про смерть, — хіба можна все це скоро забути?... А головне — батько... Як усеж таки пощастило йому, Павлові! Те, про що так несміло мріяв ще вдома, здобув уже в першім бою. А кажуть, що доля зрадлива, що доля мачуха... Не для нього, мабуть... Після того, як усе втихомирилося, до пізнього вечора падькався, упадав коло батька, стриг, голив, промивав, перевязував оті струпи та рани на його виснаженому, але ще такому міцному й дужому тілі (десь дорого кляті бісурмени дали за такого невольника!), аж поки не дав старому людського образу. Спить десь унизу старий — котору це вже — свою вільну нічку під скрип опачин, так йому знайомий, що вже не помічав і не чув цього докучливого, одноманітного шуму, — спить не першу вже спокійну нічку по пятнацятилітній неволі. Тепер на гребках сиділи ті, що ввесь цей довгий час були його катами.

Батько... Тепле, ніжне почуття сповняло Павлову, ще не загартовану до вдаваної чи щирої безсердечности, безхитру душу... Рідний батько... Це не батько отаман, батько кошовий чи загалом старий, заслужений братчик, що до нього всякий правдивий козак, молодий лицар почуває — повинен почувати, бо інакше він не щирий братчик — і любов, і пошану, — це рідний батько, що з ним людину вяже щось таке, що тяжко змірковати, — от як рідна країна: нехай вона буде вбога, дика, сіра, неродюча, холодна й т. і., а краянин любить її всім серцем над усі чужі найпишніші краї, любить її вбогість, її пущі, бескетта, пустелі, студінь, любить усе в ній, що чужа їй людина ніколи не полюбить... Мати завжди, як тільки було нагадає про батька, плює з перессердя, кляне його на чім світ, узиває ледащом, полежієм, пяницею, нікчемою, падлюкою й усяко ще прозиває, але Павло й тоді почував до невідомого йому батька якийсь непереможний потяг серця... Що воно?... Люди кажуть — кров... Може й кров, та, мабуть же, не сама тільки кров, а й ще щось, чого не збагнути... Від Бога, мабуть, теє щось, і не людському розумові проникнути в те, що Він потаїв від нього...

Бідна мати... Тільки тепер, побачивши батька, пізнавши його за цей тиждень, змірковав Павло, що то не вона, ненька, промвляла на батька всяке невідь-що, — що промовляла її устами смертельна образа, що він покинув свою дружину, хоч і присягався у вірності скривдив її, проміннявши на запорозьку шаблю, на козацьку широку волю, на безжурне життя; промовляла досада, гризота, безвідрадісна жіноча доля в ній; а ті болі, жалі, нарікання, лайка, прокльони — це тільки вбога безсила пімста зрадженої жіночої любови... Павло усвідомив аж тепер те, чого тоді не міг збагнути через свою молодість, безхитрість, незнання людського, а особливо жіночого серця, а саме: мати тому кляла батька, що любила його, любила може ще більше, ніж як тоді, коли він при ній був, що колиб вона була до нього байдужа, то вже давно махнулаб рукою й забула. Тепер тільки зрозумів молодий лицар, чому самий вигляд січовика запалював бідне серце неньчине таким гнівом і лютістю. Бідна мати... як тремтіла пристрасно над тим, щоб і улюбленця - єдинака не спобігло таке саме „лихо", як батька спобігло!... Сталося... Така, мабуть, доля, життя таке... Чи не клене люба неня, якщо жива ще й здорова, й його, свою єдину надію і підпору, за те саме й так само?... Та нехай клене, або, жива й здорова, дочекалася, поки він вернеться й привезе їй, хоч на старість, того, хто так тяжко й назавжди вразив її бідне, повне любови, серце й високу жіночу гідність!...

(Дальше буде).

Продукція золота в Канаді осягнула новий найвищий місячний рекорд у липні, коли видобуто 456,625 унцій.

НАЦІСТИ В ШВАЙЦАРІЇ ПРОТЕСТУЮТЬ

БЕРН. — Націстична партія оголосила публично лист президента республики, в якому виступає проти „жидів і масонів та адвокатів", що „ведуть проти неї пропаганду", та домагаються дозволу на дальше видавання своїх щоденників і тижневиків, звільнення тих, що зістали арештовані, та відшкодування для тих, що були переслідувані. І все те — до кінця місяця.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЖЕНУТЬ ЇХ.

І знову ще одна тоталітарна держава проганяє американських кореспондентів зо свого краю, позбавляючи американські газети жерела безпосередних новинок.

Свого часу вигнав з Німеччини американських кореспондентів Гітлер, лишаючи лише кількох не на те, щоби мати кого арештувати на випадок, якби в Америці зачеплено котрогось з його вартісніщого агента. Заграничних кореспондентів з Росії прогнано простим способом загостренням цензури. Мусоліні прогнав з Італії кожного заграничного кореспондента, що важився писати поза границю правду.

Коли еспанський диктатор Франко вагається літи їх слідами, то це певно лише тому, що він знає, що його заборона зробить враження, що він хоче не допустити заграницю поглянути очима правди на те, що діється в Еспанії.

РУКА РУКУ МИЄ.

Викидаючи американських кореспондентів з Еспанії, Франко вжив як виправдання відмови вашінгтонського уряду дозволити на вїзд до Америки представникові офіціяльної еспанської газетної агенції.

Як прийшла вістка про зарядження Франка, американські газети пробували розгадати, які саме події станутьс в Еспанії, що про них Франко не хоче пустити вістки в світ. Як перша можливість насувається німецький удар на Ґібральтар. Можливо, одначе, що диктатори знали, що таке пояснення дасть світ такій забороні, і, знаючи вагу несподіванки в такому підприємстві, зовсім не його мають на думці, а інше, в іншій стороні.

ВТІКАЮЧОМУ ОДНА ДОРОГА, ГОНЦЕВІ ДЕСЯТЬ.

Такі догади можна вести далі, просто без кінця: Знаючи, що Англія припустить, що заборона кореспонденцій з Еспанії може викликати враження, що Німеччина хоче скерувати фальшиво увагу на Ґібральтар, щоби ударити деінде, Німеччина може якраз ударити на Ґібральтар.

Мають англійці до розвязки зовсім таку загадку, яку має той, що гонить за втікачем і приходить до роздорожа.

ДИКТАТУРА И ДЕМОКРАТІЯ.

В цих справах, де несподівана й непередбачена акція має рішаюче значіння, диктатор находиться в кращому положенні, ніж голова демократичної держави.

Диктатор вирабляє плян у своїй голові і він пускає в рух всю державну машину до її виконання. Він може легко оточитися таємничістю й закрити на ріжні способи свої наміри.

З другого боку одначе диктатор має один мозок: хочби він працював найкраще, все таки, що дві голови, то не одна.

НЕБЕЗПЕКА ТАЙНИ.

Таємничість, якою оточують певні свої вчинки диктатори, потягає за собою передовсім той наслідок, що народні маси не знають фактів і внаслідок цього легко піддаються ілюзіям, облудам.

Найсумніше в цьому, що диктатор може легко керувати цими ілюзіями; він може створювати в умах і серцях людей такі ілюзії, яких йому треба.

Одначе це має певні межі. Зударившися скорше чи пізніше з фактами, одурені маси перестають вірити в усе й доходять до такого скептицизму, що не вірять навіть незаперечним фактам.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

З діяльности Українського Відділу Американського Червоного Хреста.

Дуже важкі часи переживають тепер всі народи, а особливо народи европейські. Теперішня війна, яка не знає жадних сентиментів, ще не дійшла до вершка своєї жорстокости, а в Европі вже дається відчувати голод, брак убрань, взуття і білля.

Жертвам війни спішить Американський Червоний Хрест з допомогою, а не хотячи остатись байдужими на крик цих жертв війни основано при Америк. Червоному Хресті Український Відділ А. Ч. Хреста.

Заходами Української Федерації стейту Мішіґен, якої головою є адв. Іван Кузь, відбулися 9. липня збори українського жіноцтва в Інтернешенел Сентер, на яких основано Укр. Відділ Американського Червоного Хреста. Відділ цей складається з Союзу Українок, з Золотого Хреста й Жіночого Товариства Просвіта.

Всіх членок є 32.

До уряду ввійшли пані: Ю. Шустакевич, голова, М. Лабунь, заст. голови, Я. Курилів укр. секретарка, а М. Семеген англ. секретарка. Радними вибрані пані: Р. Стисловська, І. Козаченко і А. Левкут.

Дня 28. липня відбулося з тої нагоди Свято-Концерт в Белайл в користь Амер. Червоного Хреста, а також передача українського прапору Амер. Черв. Хрестові. Досі недержавний народ, не мав змоги держати свого прапора в А. Ч. Хресті, доперва перші українки на це здобулись, що український прапор пишається на рівні з іншими прапорами державних народів.

Передачі прапору доконав п. Кіптик, голова амер. демократичного клюбу.

На програму зложилися промови адв. І. Кузя, одного з представників Амер. Червоного Хреста, виступ дутої оркестри з Доблю Пі Ей, яка відіграла цілу низку клясичних кусників, хору „Думка" під управою п. І. Атаманця, мандолінової оркестри під проводом п. Сінкевича і танцюристів з Укр. Роб. Дому з Норт Дітройт.

Присутніх було около 6,000 людей ріжних національностей. Там також уряджено збірку на Амер. Черв. Хрест. Тодіж саме передано прегарний український прапор в руки представниці Амер. Червоного Хреста, при чому оркестра відіграла американський і український гимни.

Дня 6. жовтня відбувся чайний вечорок в галі Укр. Роб. Дому в Норт Дітройт. Пані Шустакевич привитала гостей в українській і англійській мовах, відтак передала перепровадження програми в руки пані Тір, яка перепровадила цілу забаву вміло й зручно, покликаючи до слова адв. І. Кузя, д-ра А. Кібзея і американських гостей, а це: мисис Естер Райт директорку загальних робіт в головній кватирі Черв. Хреста, мис Флоренс Кесседі секр. міжнародньої ради в Дітройт, мис Р. Елворд генеральну секретарку міжнароднього інституту і мисис Ф. Морфей предсідницю американської групи шиття.

Всі бесідниці підкреслювали значення такої поважної інституції, якою є Червоний Хрест.

Крім цього була маленька програма: сольо-спів арт. Р. Мараза і виступ молодих танцюристів з Укр. Робітничого Дому, за що на цьому місці складається їм щиру подяку.

На цьому вечерку удекоровано за їхню працю, а це найбільше виробленних годин, пані: Ю. Шустакевич, М. Семеген і А. Баран відзнаками Червоного Хреста, бо треба зазначити, що від 5. вересня сходяться наші жінки кожного четверга до Інтернешенел Сентер і шиють потрібні речі для Амер. Червоного Хреста.

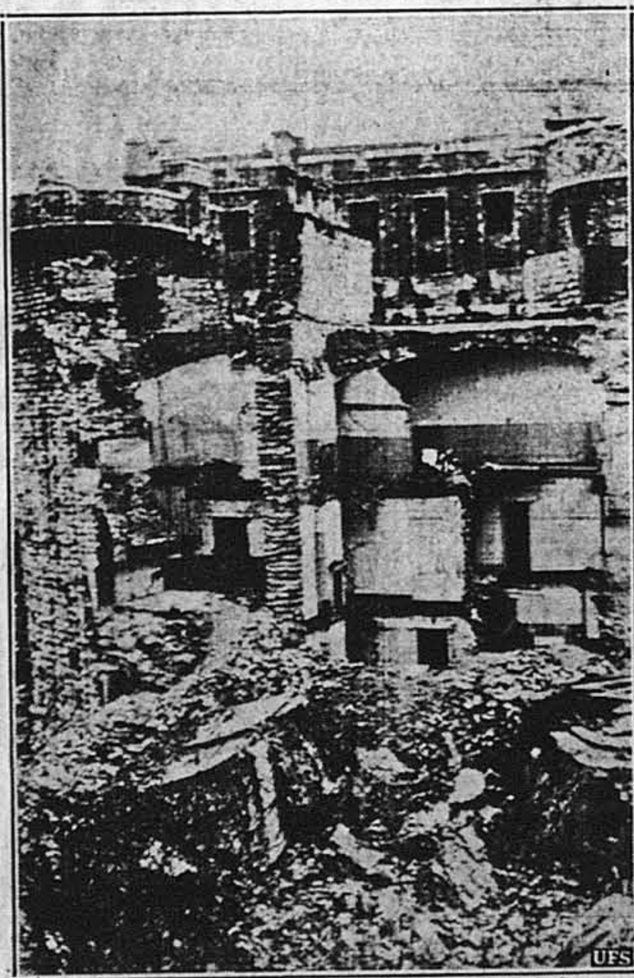
Жовтня 24. відбулося в Дітройт „Свято Моря", в якому Укр. Відділ Червоного Хреста взяв також участь.

Цього самого дня їздили пані: Ю. Шустакевич і Тір з українським прапором (одна з них в укр. костюмі) на стейтову конвенцію в Ен Арбор.

Досі — передав український відділ Червоного Хреста Америк. Червоному Хрестові поверх 700 дол.

На цьому місці закликаємо українське жіноцтво вступати в ряди Українського Відділу Червоного Хреста, щоб піднести нас в очах американців, а крім цього щоб причинитись своєю працею для жертв війни, між котрими напевно знайдеться поважне число українського народу.

Я. Курилова.

НІМЦІ РОЗБИЛИ ЛОНДОНСЬКУ ВЕЖУ.—Німецькі летуни розбили бомбами історичну „Тавер оф Лондон", котру почали будувати ще за Вилйома Наїзника.

КОНҐРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(ВАШИНҐТОН, Д. К., 24-ГО ТРАВНЯ 1940). ЗВІТ З НАРАД. (3)

Американські українці вірні своїй прибраній батьківщині. Українці мають теж за собою довгу історію льояльного привязання і віри в лібералізм. Вони здавна вірили в права людини. Вони вірили в принципи, що мають на меті поліпшити умови життя і праці. Прийшовши в цю країну, вони принесли з собою ідеали лібералізму і праці без поневолення. Ви перебули на собі гіркий досвід бюрократичної контролі і відвернулись від режиму, що давав привилеї одиницям, та прийшли до цеї країни, щоб здобути змогу для себе і своїх дітей користати з волі для кожного. Разом з собою ви принесли любов до волі і невмирущу ненависть до тиранії.

Якби Україна мала свій власний уряд, я не вірю, щоб він був комуністичний або фашистський. Я не вірю, щоб Україна могла бути нетерпима для релігії. Я не вірю, щоб свобода слова або преси могла бути обмежена у новій Україні. Знаючи духа українських людей, я вірю, що вони малиб конституцію, подібну до конституції Злучених Держав. Українці, що боролись завсіди за волю, зналиб добре, що зробити з цею волею, якби її дістали. Їх нарід і їхня країна моглиб стати ясною зіркою в тій частині світа, що тепер збожеволів. Вони булиб за миром. Вони боролись би, але лиш тоді, якби їх воля і їх край були загрожені. Горе тому, хто захотів би забрати їхню волю і їхню країну. Дух козацький і козацька відвага станулиб в дорозі кожному, хто хотів би їх завоювати. Вони боролись би так само завзято, щоб задержати свободу, як завзято боролися тепер, щоб її здобути. Бо легко боротись в обороні того, що хтось уже має, але треба відваги, впертости і віри в боротьбі за щось, чого ще не мається. Ось для чого я бажаю використати цю нагоду, щоб вам щиро погратулювати за те, що ви поставили собі ціль і боретесь за неї.

Ваша ціль шляхотна. За неї ви не потребуєте встидатись Вона теж не є не-американська. Навпаки, дух, що ви його проявили, є типово американський. Америка все стояла за справедливість і за волю для всіх народів. Ідеали свободи, людяности і терпимости є загальні. Ми тут, в Америці, — всі ми — маємо глибоке бажання, щоб ці ідеали перемогли по цілому світі.

Ваші заклики в обороні вільної України не перечать тому фактови, що ви є льояльними американцями. Ви бачили відносини, що є можливі в країні, де нема поневолення. І це зовсім природна річ, що ви бажаєте для своїх земляків на їх рідній землі того самого добра, якого ви тут заживаєте... Ви проявили духа любови людини до людини. Це повна протилежність до нелюдяности людини до людини, яка тепер стала пануючою в Европі.

Після своєї промови на Конґресі Американських Українців сенатор Дейвис пішов на засідання сенату, зголосився там до слова і сказав:

„Прохаю однодушної згоди, щоб можна було надрукувати в додатку до протоколів сенату мою промову, що я мав сьогодні зранку перед Конґресом Українських Організацій в Злучених Державах у приявности понад тисячки делеґатів.

„У Злучених Державах і в Канаді начисляють один міліон українців. Більшість їх народилась по тамтой бік океану. Вони прийшли до цеї країни, втікаючи перед страшним гнетом, нетерпимістю і визиском. Це люди, що закоштували гірких овочів деспотичного імперіялізму і диктатури. У цій країні вони пізнали ліпший спосіб життя. Вони хотілиб, щоб їхні землянки, що лишились на рідній землі, могли заживати тої самої волі і доброго життя, що вони зазнали в цій країні, яка дає нагоду кожному. Це шляхотне завдання. Це добрі, патріотичні американці, що бажають для інших того самого добра, яке вони мають змогу уживати".

Проти цього внесення сенатора Дейвиса не було спротиву. Тому президент сенату видав доручення надрукувати в додатку до протоколів цілу промову сенатора Дейвиса, виголошену на Конґресі Американських Українців. Промова вийшла потім теж окремою відбиткою з Конґресового Рекорду під наголовком: „Українці в Злучених Державах".

УКРАЇНЦІ В КРАЇНІ ВОЛІ.

Реферат гром. Й. М. Киселиці, голови Ліґи Української Католицької Молоді, виголошений по англійськи (в скороченні):

Уураїнець в Америці є американцем, бо його українська культура підлягла зміні — вона замериканізувалася. Його нащадки, це вже родовиті американські горожани.

Однак ці нащадки не забули того культурного надбання, яке принесли в Америку їхні українські матері і батьки.

Українці причинилися багато до матеріяльного і культурного розвитку Америки.

Працю у копальнях, фабриках заліза, ткальнях і заводах, як взагалі всі інші заняття вони виконують згідно з американськими методами і вимогами. Вона не є ліпша і не є гірша як праця робітників інших національностей, включаючи американців. В деяких випадках, особливо в копальнях і фабриках заліза, український робітник і його словянський брат виказують більшу витревалість, як інші. Ця витревалість була причиною, що по чотирьох спробах зорганізувати робітничі юнії шахтярів по копальнях вугілля в Пенсилвенії, які скінчилися повною невдачею, словянські селяни, які прийшли до копалень з своєю дисципліною і твердою натурою, помогли виграти перші великі страйки в роках 1900 і 1902: вони перші закріпили в околиці твердого вугілля організацію Юнайтед Майн Воркерс оф Америка.

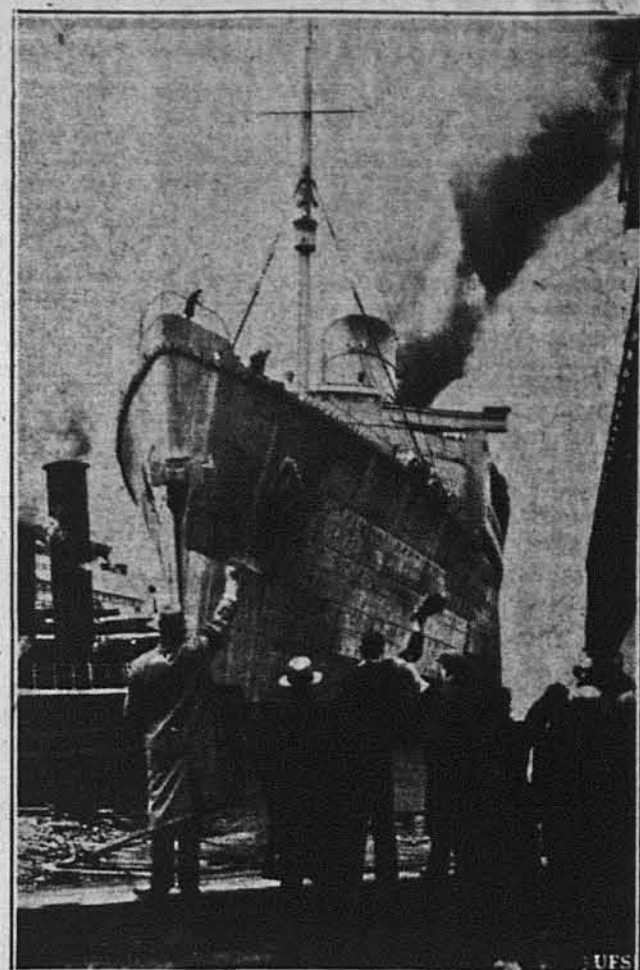
На чолі листи українців, що внесли великі цінности однаково в українську й американську культуру, стоять славний різьбар Олександер Архипенко і композитор та диригент Олександер Кошиць.

(Дальше буде).

ЩОБ СІЯМ СТАВ НЕВТРАЛЬНИМ

ТОКІО. — Японська преса оголошує, що Англія і Злучені Держави натискають на Сіям, щоб не перехилявся на сторону Японії, а затримав невтральність. За те мали офірувати йому позичку в сумі 20 міліонів долярів як і поперти в справі деяких територій Індо-Китаю, щодо яких Сіям зголошує свої претенсії, бо їх йому забрали. Колиб Сіям на те не згодився, то, як пишуть японські газети, Британія і Злучені Держави відгрожуються йому економічною блокадою.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОЇХАВ НА ВІЙНУ.—З нюйорського порту відплив англійський корабель „Квін Елизабет", найбільший пасажирський корабель у світі. Цілі подорожі не подано. Він приїхав був до нюйорського порту, щоби не наражатися на німецькі бомби.

Ужиття шкірок з цитрини.

Шкірки з цитрини належить переховувати, а коли переться біле шмаття, належить поприв'язувати ті шкірки до шматтия і разом з ним варити. Шкірки усунуть не лиш легкі плями, але зроблять шмаття багато білішим.

Наїзди на гнізда інших мурашок роблять мурашки, що люблять послугуватися невільниками. Вони забирають почварки з нападених гнізд і вилягають з них невільників, яких примушують опісля збирати поживу для тих, що їх зробили своїми невільниками.

З БОЙКІВСЬКОГО СЕЛА

I.

Громада Сілець самбірського повіту, — це мале, правдиве бойківські село. Спис населення з 1931 р. виказав у ньому 815 душ, з того 715 українців, біля 70 жидів, решта поляків.

Мешканці Сільця дрібноземельні хлібороби. Десятиморговий господар рахується до багатих, а 20-морговий — уже богач. Перед війною було ще кілька 20—40-моргових господарств, тепер вони вже роздроблені. Село займає площу біля 1,111 гектарів. З того на ліс припадає біля 250 гектарів, на двірський обшар біля 57 гектарів, а господарям лишається біля 704 гектарів, себто 1,235 моргів. Хат у селі 170, тому на кожну припадає пересічно сім моргів ґрунти, але є значний відсоток далеко дрібніших господарств та кілька (числе „халупників".

Під суспільним оглядом ділиться мешканці Сільця на дві окремі групи: на шляхту й „рустикальних", себто селян. Ці два гурти, хоч живуть поруч себе щонайменше два століття, не мішаються, не споріднюються між собою. Рідко коли який збіднілий шляхтич ожениться з рустикальною дівчиною задля її хати, щоби мати число дому. Тоді він має право уживати ліса, який є власністю членів шляхотського добра. Шляхтянка тут ніколи не піде заміж за „хлопа". Бідніша служить у місті і там віддається за ремісника, залізничника, чи що. Обидві групи населення тримаються одначе греко-католицької церкви й української національности, з виімком кількох одиниць, але такі всюди найдуться.

Хоча ці два гурти населення відгороджені від себе майже середньовічним муром станових суперечностей, то їх життя, побут, навіть ноша в нових часах нічим не ріжняться. Одні й другі однакого росту, 160—175 цм., чорняві та смагляві. Білявих далеко менше й вони здебільшого нетутешні або від матерей із чужих сіл.

Перед великою війною одягалася тутешня шляхта до щоденної роботи в полотнянки, як і хлопи, тільки кафтани були в них цайгові, фабричні, а на головах кашкети. Тепер обидва гурти приняли міжнародню, міську тандиту, відповідно пристособлену до потреб і смаку селян. Жінки носять попри короткі суконки недавньої моди давні довгі спідниці, що вкривають чоботи аж до пят. Білля носять усі з домашнього полотна.

Яко хлібороби всі цінять дуже землю, яка тут назагал усюди родюча. Більшість урожайної землі: пісковатий чорнозем, із підґрунтям, з ріняків, лежить на річищу, що його колись вижолобила Бистриця та її притока Черхавка. На північ від Черхавки ґрунти вже глинковаті, але все настільки родючі, що можна обійтися без штучного гноєння, якого в Сільці все мало вживали, а нині й тільки ні.

Залюбки сіють тут жито й пшеницю, овес, просо, менше ячмінь. Садять багато бульби, на яку є значний попит у Дрогобичі й Бориславі. З пашних ростин є багато команиці (конюшини), вики (ленчі) й пашних бураків. Зеленого гною, лубіню, вживає на глинці тільки мазур-кольоніст, який десь перед 10 роками купив шмат землі у дворі. Гречки не сіють, а хто пробував, тому не вдалося. По городах садять досить фасолі та цибулі, сіють також лен та коноплі для власного вжитку.

В селі досить багато рогатої худоби, гусей та качок, на що впливає положення між двома ріками, тай потік, що пливе серединою села. Селяни любуються в конях, яких є на карловатих господарствах аж забагато. Цей люксусовий інвентар не виплачує себе, бо не відробить зїдженої паші. Була спроба звернути увагу людей на кориснішу молочну господарку, та на жаль вона не повелася, а заложена районова молочарня впала...

Хоч землі в Сільці не надто багато, то за робітника тут тяжко. На жнива, копання бульби, то що треба кликати їх із сусідньої Ступниці або з Голодівки. Поволі перевівся звичай нести по скінченню жнив вінець господареві з поля. Ще 3—5 років тому можна було чути то тут, то там по селі „ладкання", сьогодні вже й того нема, бо вже перевелися й багатші господарі.

Після осінніх робіт, як жінки приладили вже клочча, беруться по хатах прясти, і то всі: чоловіки й жінки. Нераз сходиться з куделями гурт молоді до одної хати на так зв. вечірки, де є нагода до співів, жартів, загадок і приказок. В селі нема ні одного ткача, тому дають пряжу до ткачів аж у третє село, до Чукви, тільки полотно вже самі білять, при чому тут не вважається нечестю, як чоловік із жінкою витріскують разом праниками на потоці чи ріці. Зате буває знову, що жінка помагає чоловікові молотити ціпом; кінних кератів є тільки кілька в селі.

Мешканці Сільця назагал талановиті і є між ними чимало одиниць метких, проворних. Пяниць нема, бо нема й корчми. Сто років тому були в селі два бровари та девять шинків, — тепер нема ні одного, бо останній шинкар збанкротував перед 2—3 роками й „осиротів" село.

Серед селян є досить майстрів-самоуків: теслів, столярів та колодіїв. Після великої війни кинулися деякі й до ремесла: маємо в Сільці вже кількох визволених кравців, шевців, столярів, ковалів, слюсарів і т. п. Село видало також багато людей з середньою й вищою освітою: священиків, урядників, середношкільних та народних учителів, які пішли за хлібом у світ, залишаючи свою пайку ґрунту своїм рідним, і так варстат праці не зменшувався. А ті, що лишилися про ньому, числяться з ним дуже, що видно хочби з того, що з року на рік є помітний упадок уродин. Раціональна господарка переводиться послідовно!

II.

Хати в селі всі деревляні; старші кладені на зруб, новіші вже на стовп. Вікна звернені все до півдня. Є два типи хат: бідніший, що складається з сіней, хати й комори, та багатший, де зодного боку сіней є кухня й комора, а з другого ванькир та світлиця (ізба). Висота обох типів від 2 до 2.5 метрів. Долівка в сінях, кухні та коморі набита з глини, у світлиці й ванькирі деревляна. Більшість хат крита соломою, але на її місце росте що раз більший відсоток черепиці- або цементової дахівки.

З відповідей на анкету в листопаді 1932 р., виявилося, що однокімнатної хати в Сільці нема; що курних хат уже нема, зате є ще хати, які не мають димаря над стріхою і тому дим розходиться по поді (вишці) та виходить стропом; що нема також такої хати, щоби челюсти печі виходили до сіней.

Про огнище в сінях ніхто в селі собі не пригадує. Нема й ніколи не було хлібної печі на дворі, хіба що деякі переділюють сіни і там ставлять хлібну піч, а при ній ще й кухонку на літо.

Стеля в цілій хаті однаково висока.

На території сусідніх Кульчиць „будуватся" один бідолаха так: з оборога виліпив собі мешкальну кімнатку, до неї приставив з одного боку шіпчину, яка йому служить за сіни й стайню, а з другого боку причепив шіпчину на пашу.

У хаті є хлібна піч, де варять і страву, а побіч приставлена кухня. Тут переділюють сіни і роблять з них кухню з пекарською печею, як хотять поширити мешкання, і тоді з кухні роблять покій, а частина сіней стає тоді кухнею.

Хати білені всередині кілька разів до року, не мають ніяких мистецьких прикрас, хіба денеде сволок (ґраґар) має вирізаний хрест із датою будови, та й його звичайно заблюють вапном. Печі глиняні, набивані з жовтої глини, на яких зміститься навіть кілька осіб. У кухні під печею викопана яма, де на зиму насипають бульбу.

Попід хату глиняна призьба. Сонця у південних кімнатах досить, бо вікна відчиняються. Зверхній вигляд хат вказує на естетичний смак їх мешканців, тільки нутро чепурних зверху будинків не відповідає доконче всім вимогам гігієни.

ТРЕБА „РЕФОРМУВАТИ"

БЕРЛІН. — Близько Ґетінґен отворено захист для хлопців, що виявляють нахили до злочинства. Захист є під доглядом поліції. Це не є, як кажуть, вязниця, але тільки „дім поправи", бо виявляється, що є багато молоді, яку треба „реформувати".

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

З ювилею на народні цілі.

В суботу ввечір, дня 12. жовтня 1940. влаштовано несподівану забаву для громадян Евдокії і Микити Ґаліновичів, в салі Українського Народного Дому, з нагоди їх 30-літнього подружного життя. Микита Ґалінович є предсідником У. Н. Дому, парохії св. Володимира, Українського Демократичного Клюбу, та бере участь в народнім і церковнім життю нашої громади. Тому на цю несподіванку прибуло біля 150 гостей, а саме: представники українських організацій, родина і гості. При суто застелених столах, як звичайно забрали слово родина, бувші старости, дружби, представники організацій і гості. Товстмейстром був Стефан Могила. Для пані Ґалінович вручено від приявних в дарунку столове срібло, а для п. Ґаліновича, столітне фантове перо. Приявні вшанували ювилятів не тільки бенкетом та гарними дарунками, а також зложили на патріотичні цілі і радіо програми $35.50. Збіркою занялися пані М. Поливчак і п-ні М. Ґерета. Зложили слідуючі по $1: панство Ґалінович, Слободян, Кардаш, Чечель, Горинь, Пасічник, Козак, Закорченний, Мегло, Бобак, Сташко, Бучій, Пограничний, Сухорський, Каціа, Івашко, Качуряк, Кобрин, Фецула, Поливчак і Гнатюк. Кінацук зложив $1.50 з призначенням на радіо програму. По 50 ц.: Могила, Рудніцький, Смолень, Картичак, Олекса, Ільків, Галущак, Френкевич, Ґвіздь, Крайц, Полянський, Зеліпка, Ґандович, Яцків, Бурбеляк, Клок, Ґрета, по 25 ц.: Кіценюк, Райхел, Зекерс, Зекерс, Лешак, Гринишак, Черковська, Петришин, Федчишин, Торик, Ґондіно, Табас, Брода, Федаш і Шейфер. Дрібними датками 50 ц., разом $35.50. З цьої суми вислано до Обєднання $25.50 а $10 на дві радіо програми.

Щира подяка жертводавцям, а ювілятам бажання дочекатися золотого весілля.

Учасник.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В неділю, 17. листопаду, рано, внаслідок важкої недуги, померла в шпиталі St. Elizabeth Hospital, Elizabeth, N. J., членниця від. 65. У. Н. Союзу,

АННА ЛУНЯК ЯДЛОВСЬКА.

Покійна родилася в Бруклині, Ню Йорк, 26. мая 1912. року. Прожила 28 років.

До Українського Народного Союзу приступила в молодих літах до Молодечого Департаменту; до старших членів перейшла 9. листопаду 1930. року.

В американськім-українськім життю брала Покійна активну участь; була членицею хору „Бояна" при церкві св. Володимира та ріжних клюбів. Була дружиною п. Михайла Ядловського, дяко-учителя при парохії св. Володимира.

Похорон відбудеться в середу, 20. листопаду, в годині 9. рано, з дому жалоби, 658 Sauth Street, Elizabeth, N. J., а відтак до церкви св. Володимира. Члени Бр. св. Володимира возьмуть в похороні гремільну участь.

Оставила вдівцем мужа Михайла, батька і маму Теодора і Марію Луняк, та сестру Евгенію Луняк і Ольгу Левчик.

Нехай земля її рідна буде пером! В. І. П.!

Андрій Смит, секр.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

ПОЧЕСНЕ ВІТАННЯ ДЛЯ МОЛОТОВА ПРИ ПРИЇЗДІ ДО БЕРЛІНА. — Молотова (третій у першому ряді від лівої руки) витає почесна ґвардія й особисті представники Гітлера: ґенерал Кайтель і Рібентроп.

ТАРЗАН, ч. 157. На крайочку смерти.

В той час, коли знеможена малпа лежала на землі, її горячкуючий мозок далі звенів думкою про Тарзана і його кликом на поміч.

Хоч Боґґду був майже без сил, проте його войовниче серце викликало в нього певні внутрішні сили. Хитаючись він встав на ноги.

Ведений силою своєї волі він ступав вперед... Аж тут він почув недалеко схвильовані окрики, а далі стріли.

Боґґду з трудом викарапкався на дерево, щоб іще вчас завважити як пірати наставили свої „громові палки" на Тарзана.